

پہرہ سبز سب سے سب سے

گزیدہ اسناد تاریخی خیابان لالہ زار

www.ketab.ir

به كوشش مهرداد زاهدیان

زاهدیان، مهرداد، ۱۳۵۵-، گردآورنده
 چهره پنهان یک خیابان: گزیده اسناد تاریخی خیابان لاله زار /
 به کوشش مهرداد زاهدیان؛
 زیر نظر معاونت برنامه ریزی و توسعه
 تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران، ۱۴۰۰.
 ۲۳۳ ص: مصور، نمونه.
 ۹۷۸-۱۲۲-۶۹۸۱-۷-۷۶-۷
 فیبا
 کتبی نامه
 گزیده اسناد تاریخی خیابان لاله زار.
 خیابان لاله زار (تهران)
 (Lalezar Street ((Tehran, Iran)
 خیابان‌ها -- ایران -- تهران -- تاریخ
 Streets -- Iran -- Tehran -- History
 محله‌ها -- ایران -- تهران
 Neighborhoods -- Iran -- Tehran
 تهران -- اوضاع اجتماعی -- قرن ۱۴
 Tehran (Iran) -- Social conditions -- 20th century
 سازمان زیباسازی شهر تهران
 Tehran Beautification Organization
 DSR۰۷۹
 ۹۵۵/۱۲۲
 ۸۴۴۸۱۸۴
 فیبا

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 یادداشت
 عنوان دیگر
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 شناسه‌ی افزوده
 شناسه‌ی افزوده
 رده‌بندی کنگره
 رده‌بندی دیویی
 شماره‌ی کتابشناسی ملی
 اطلاعات رکورد کتابشناسی

چهره‌ی پنهان یک خیابان
 (گزیده اسناد تاریخی خیابان لاله زار)
 به کوشش مهرداد زاهدیان
 سازمان زیباسازی شهرداری تهران
 معاونت برنامه ریزی و توسعه
 برزین ضرغامی، یاسر جعفری و سجاد مرادی نیا
 ایمان یاری
 رضا فرزانه یار، استودیو ایران‌شهر
 همشهری
 افشین شیروانی
 ۱۴۰۰
 ۱۰۰۰
 ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۸۱-۷۶-۷

نام کتاب
 به کوشش
 ناشر
 زیر نظر
 شورای راهبری
 صفحه‌آرا
 طرح جلد و گرافیک
 لیتوگرافی و چاپ
 نظارت فنی بر چاپ
 چاپ نخست
 شمارگان
 شابک

فهرست

	سرگذشت	سرآغاز	
۱۳۵	تهران چهره می آراید	۱۵	تهران برمی آید
۱۳۷	شهرسازی مدرن	۲۵	باغ لاله زار
۱۴۵	کافه پارس	۳۷	توسعه‌ی تهران در عهد ناصرالدین شاه
۱۵۳	دگرگون‌های اجتماعی	۵۱	رونق محله‌ی لاله زار
۱۵۹	سینما	۷۱	روند نابودی باغ
۱۶۷	تماشاخانه تهران	۷۹	فروش باغ
۱۷۵	اشغال ایران در جنگ جهانی	۸۱	پیدایی نمادهای شهری
۱۷۷	لهستانی‌های لاله زار	۸۶	چراغ در خیابان لاله زار
۱۷۹	خاطره‌ی لاله زار	۸۶	معماری
۱۸۳	لاله زار کانون فعالیت‌های حزبی	۸۸	مطبعه
۱۸۷	خانه اتحادیه	۸۹	کافه و کافه‌نشینی
۱۹۰	خانه صلح حزب توده	۹۱	سینما و تئاتر
۱۹۵	رویدادهای فرهنگی لاله زار در یک نگاه	۹۴	انجمن اخوت
		۹۶	مشروطیت
	سرانجام		علی اصغر خان اتابک،
		۹۶	سیاستمداری برای همه فصل‌ها
۱۹۹	فرو افتادن	۹۹	لاله زار، میدان جنگ
۲۰۱	تهران نامتوازن	۱۰۵	گراندهتل
۲۱۳	روز سیاه	۱۱۱	لاله زار پس از محمدعلی شاه
۲۲۱	سرانجام	۱۲۵	قتل در روز روشن
		۱۲۷	سایه شوم جنگ جهانی اول
۲۲۵	نمایه	۱۳۱	شکل‌گیری لاله زار در یک نگاه
۲۲۸	کتابنامه		

مقدمه

کالبد شهر متأثر از عوامل اقتصادی، محیطی و فرهنگی بوده که در ظرف زمان و پهنه‌ی مکان به مثابه نمودی از ارزش‌های جمعی در پیکره‌ی شهر تبلور می‌یابد و به تدریج در سایه‌ی حضور انسان، هویت شهری را برساخته می‌کند. هویتی که موجب باز خلق فضا و ساختار شهر می‌شود و نشانه‌ای از ماهیت و شخصیت شهر است. هر دگرگونی در عوامل فرهنگی، اقتصادی و محیطی سبب‌ساز دگرپرسی در هویت شهر می‌شود. میدان و خیابان به‌عنوان دو عنصر اصلی سازنده کالبد شهر، می‌توانند کانون و بستر بروز حیات مدنی باشد. بستری برای شکل‌گیری و شکل‌دهی به فعالیت‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی که حیات مدنی شهر در آن جریان یافته و سرگذشت، سرنوشت و تاریخ شکل شهر به واسطه‌ی آن به نگارش در می‌آید.

خیابان لاله‌زار از جمله این عناصر شکل‌دهنده به شهر، همانند دروازه‌ی ورود مظاهر شهری مدرن در تهران عمل نموده است و عوامل کوماگونی در شکل دادن و هویت‌بخشی به این خیابان تأثیر گذاشتند. دگرپرسی باغ لاله‌زار از فضایی خصوصی و برون‌شهری به فضایی عمومی و درون‌شهری با تهیة نقشه‌ی دارالخلافه‌ی ناصری به شیوه‌ی غربی آغاز گردید که در پس آن، حصار جدید متأثر از شهرهای اروپایی پیکربندی شد. خیابان بندی و تسطیح معابر در ادامه‌ی این روند در دستور کار قرار گرفت و به همین ترتیب، خیابان لاله‌زار درون باغ لاله‌زار خارج از حصار صفوی و داخل حصار ناصری احداث شد و به تدریج، با ساخته شدن بناهایی به سبک نئوکلاسیک غربی، این خیابان به نمادی از نوگرایی هنر ایران تبدیل گردید؛ به طوری که با پدیدار شدن کانون‌های فرهنگی و هنری و با احداث تماشاخانه‌ها و سینماها، هویت فرهنگی و هنری متمایزی بر این خیابان مسلط شد. این خیابان همچنان با ساختار اصلی شهر تهران درآمیخته است و جزئی از هسته‌ی تاریخی این شهر به حساب می‌آید. اما با کمرنگ شدن ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، هویت لاله‌زار دستخوش تغییراتی بنیادین شده و از هویت اجتماعی پیشین خود فاصله گرفته، ماهیتی متفاوت پیدا کرده است. برای احیاء و تقویت مؤلفه‌های هویتی خیابان لاله‌زار، بهره‌گیری از سازوکارهایی که بتواند نقش اجتماعی این خیابان را با اتکا به اسناد تاریخی به‌درستی بازخوانی کند، ضروری است. کتاب حاضر می‌تواند گامی مؤثر در این مسیر بردارد. امید است سایر پژوهشگران اجتماعی، تاریخ‌نگاران، تهران‌شناسان، مستندسازان و معماران، گام‌های مؤثر بعدی را در جهت توضیح و بازخوانی نقش فضاهای شهری بر عهده بگیرند.

معاون برنامه‌ریزی و توسعه‌ی
سازمان زیباسازی شهر تهران